

Bekämpning av sjögull (*Nymphoides peltata*) i Ricksjön 2025

Södermanlands län

Länsstyrelsen
Södermanlands län

Titel: Bekämpning av sjögull (*Nymphoides peltata*) i Ricksjön 2025 –
Södermanlands län

Författare: Amanda Wännman

ISSN: 1400-0792

Rapportnummer: 2025:15

Diarienummer: 8259-2025

Utgivningsår: 2025

Omslagsbild: Sjögull. Foto: Amanda Wännman

Förord

Under 2025 påbörjade Länsstyrelsen bekämpning av sjögull i Ricksjön, som är länets enda rapporterade bestånd utanför Mälaren. I denna rapport redovisas resultatet av åtgärden.

Sjögull är en invasiv främmande art som är klassad som mycket hög risk för invasivitet och negativ påverkan på ekosystem där den introduceras. Den har främst en påverkan på den biologiska mångfalden genom sin snabba utbredning i grunda sjöar och vattendrag. Dess flytblad bildar täta mattor som hindrar ljusinsläpp och konkurrerar ut annan fotosyntetiserande växtlighet.

Åtgärden har skett genom rotdragning till fördel för rekommenderade metoder som täckning på grund av platsens förhållanden och svårigheter. För att minska spridningsrisken har försiktighetsåtgärder vidtagits och flerårig uppföljning planeras in.

Under 2025 var syftet att påbörja en bekämpning men även att utvärdera metodiken för att effektivisera åtgärderna inför kommande insatser.

Nyköping, 2025-11-03

Amanda Wännman
Marinbiolog

Innehåll

BEKÄMPNING AV SJÖGULL (<i>NYMPHOIDES PELTATA</i>) I RICKSJÖN 2025	1
FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	5
INLEDNING.....	5
METODIK	6
RESULTAT	8
SLUTSATS.....	10
BEKÄMPNING AV SJÖGULL (<i>NYMPHOIDES PELTATA</i>) I RICKSJÖN 2025	11
SÖDERMANLANDS LÄN	11

Sammanfattning

Sjögull är en flerårig vattenväxt som övervintrar genom rotutskott. Arten klassas om "Mycket hög risk" för invasivitet och kan innebära omfattande negativ påverkan när den introduceras i nya ekosystem.

I Södermanland finns ett isolerat bestånd i Gnesta kommun som bekämpades av länsstyrelsen under 2025. Målet är utrotning och bekämpningen utfördes genom manuell rotdragning. Metoden valdes framför andra rekommenderade metoder på grund av områdets utformning och för att minska spridningsrisken sattes en barriär upp nedströms beståndet.

Efter bekämpningen uppskattas en minskning av synlig växtmassa och grobara plantor med upp till 70%. En stor del av flytbladen samlades in men det är desto svårare att bedöma hur stor del av rotsystemen som finns kvar. Bekämpning av vattenlevande vegetation kräver fleråriga insatser och eventuella justeringar i utförandet. För att effektivt kunna bekämpa beståndet kommer troligtvis en bandning av rotdragning och yttäckning krävas under kommande 3–4 år, samt årliga uppföljningar för att följa arbetet.

Inledning

Sjögull (*Nymphoides peltata*) är en akvatisk vattenväxt som kan växa ner till tre meters djup och där den övervintrar genom rotutskott. Den blommar under juli och augusti och släpper sedan sin blomkrans under hösten, som flyter i väg och kan bilda nya bestånd.

Arten är klassad som en invasiv främmande art (IAS) med "Mycket hög risk" (SE-Severe Impact, GEIAA; Strand, Aronsson & Svensson, 2018), vilket innebär att den riskerar att medföra omfattande negativ påverkan på nya ekosystem där den introducerats.

Sjögull har funnits i Sverige sedan sent 1800-tal och planterades in i dammar och vattendrag som prydnadsväxt. Arten finns idag i flertalet sjöar och vattendrag i södra Sverige. I länet finns sjögull i Mälaren samt en isolerad population i Gnesta kommun. Länsstyrelsen i Södermanlands län har under en längre tid stöttat kommunerna runt Mälaren i deras bekämpning av sjögull. Arbetet fortgår med utrotning som yttersta mål. Utöver Mälaren, finns arten i ett litet begränsat bestånd i Ricksjön, Gnesta kommun. Beståndet rapporterades första gången på 90-talet och har sedan dess varit relativt statiskt på platsen. Länsstyrelsen besökte platsen 2023 för att bedöma tillståndet och utbredning för att kunna ta fram en bekämpningsplan.

Målet med Länsstyrelsens bekämpning av sjögull i Ricksjön är att utrota beståndet som har eller kan ha en negativ påverkan på våra ekosystem och den biologiska mångfalden i vårt län. Forskning visar att arten tränger undan annan vegetation genom att bilda täta bladmattor på ytan. Den har därför förmågan att täcka stora ytor med sina flytblad i mindre sjöar och vattendrag, vilket leder till minskat eller obefintligt ljusinsläpp och utkonkurrering av annan fotosyntetiserande vegetation. Detta medför att andra arter får svårt att etablera sig och på många ställen kan arten helt ta över.

Arbetet syftar till att minimera påverkan från invasiva främmande arter och arbeta mot följande miljömål:

Levande sjöar och vattendrag

Ett rikt växt- och djurliv

Myllrande våtmarker

Metodik

Beståndet i Gnesta är förhållandevis litet på ca 350 kvm och kan genom täckningsgrad delas in i tre delar från utloppet från sjön och nedströms. En uppskattning av täckningsgraden i de olika delarna gjordes visuellt från bilder och platsbesök och är följande: del 1 från utloppet 75–100%, 50–75% i följande del och 1–50% längst nedströms (fig. 1).

Figur 1 Schematisk bild över bekämpningsområdet som visar uppdelningen av täckningsgrad i tre olika kategorier ((1) 75–100%, (2) 50–75% och (3) 1–50%) samt placering av jutevävsbarriären (röd linje).

Den mest effektiva och rekommenderade metoden, enligt Metodkatalogen för invasiva arter, för bekämpning av sjögull är yt- eller botten täckning med duk. Metoderna övervägdes men selekterades bort i fördel till rotdragning genom handplockning, trots att det är en mer osäker metod. Utloppet är ca 4 m brett med mycket sank mark och frekventeras ofta av klövvilt. Tillgängliga flytdukar är 6x6 m och skulle då ligga delvis uppe på land, vilket skulle kunna göra dem till fällor för klövvilt att gå igenom och fastna i. Vattennivån i utloppet är mellan 30–50 cm med en sank botten där en vuxen människa sjunker ner till bröstet, vilket gör markduk svårhanterligt då det måste vara helt täckt utan ljusinsläpp för att vara effektivt. För att motverka den eventuella spridningsrisken som finns vid rotdragning sattes en spridningsbarriär av juteväv upp nedströms (fig. 2), som sedan plockades bort efter sista bekämpningen 2025.

Figur 2 Spridningsbarriär av juteväv placerad nedströms beståndet.

Rotdragning utfördes vid två tillfällen under 2025, den 24 juli samt den 21 augusti. Vid första tillfället användes vadare, vilket på grund av allt för sank botten, innebar att mycket av beståndet inte kunde nås. Vid andra tillfället användes våtdräkt där fri rörlighet i vattnet innebar en mycket mer effektiv bekämpning. Rotdragning utfördes med en grad av varsamhet för att få upp hela plantan med alla rotutskott, vilket är en förutsättning för att den inte återkommer nästa säsong. Genom att skopa händerna underifrån genom botten kan man få tag i rotutskotten och försiktigt dra dem mot sig så att hela plantan släpper och följer med. All sjögull samlades upp i jutesäckar och togs om hand av

fastighetsägaren genom slutförvaring på land utan spridningsrisk.

Resultat

Återigen har en uppskattning av resultatet från årets bekämpning gjorts genom bilder och platsbesök. I delarna 2 och 3 med 1–50% och 50–75% täckningsgrad bedöms 80–90% av flytbladen ha plockats (fig. 3 och 4) motsvarande ca 50–60% i del 1 med 75–100% täckningsgrad (fig. 5 och 6). I största möjliga mån drogs hela rotutskottet upp men då beståndet växer tätt, med växtdelar intrasslade i varandra är det mycket svårt att undvika viss grad av avbrutna rottdelar kvarlämnade i botten. Trots att all synlig vegetation till 100% plockades på vissa platser i utloppet, kommer det med största sannolikhet att växa upp nya flytblad under nästa säsong.

Rotdragning för hand är en tidskrävande och fysiskt tung metod och på den här lokalen är det inte möjligt att ställa ut ett uppsamlingskärl närmare än ca 100 m, vilket innebar att all uppsamlad sjögull fick bäras ut för hand.

Figur 3 Beståndet i del 2 och 3 den 24 juli innan bekämpning påbörjats.

Figur 4 Beståndet i del 2 och 3 den 9 okt efter två bekämpningar

Figur 5 Beståndet i del 1 den 21 augusti innan bekämpning. Eftersom det var för djupt för vadare utfördes ingen bekämpning den 24 juli.

Figur 6 Beståndet i del 1 den 9 okt efter en bekämpning. Plantorna har börjar släppa från rotsystemet

Slutsats

Bekämpning av vattenlevande vegetation kräver fleråriga insatser och eventuella justeringar i utförandet. Insatsen som utfördes under 2025 bedöms initialt ha gett gott resultat i form av minskad biomassa och grobara plantor. Då det är svårt att bedöma andelen kvarlämnade rotskott under pågående säsong kommer ett återbesök under nästa år kunna ge tydligare indikationer på resultatet av 2025 års bekämpning. Eftersom det återstår plantor kommer ytterligare insatser planeras inför nästa år och även användning av flytduk kommer övervägas på nytt. Detta efter upptäckten att botten är mycket djupare än vad tidigare indikationer angett. För att effektivt kunna bekämpa beståndet kommer troligtvis en bandning av rotdragning och yttäckning krävas under kommande 3–4 år, samt årliga uppföljningar för att följa arbetet.

Bekämpning av sjögull
(*Nymphoides peltata*) i
Ricksjön 2025

Södermanlands län

Länsstyrelserna

www.lansstyrelsen.se